

*Цей зошит про мову і мовлення. Про рідну українську мову та мовлення.
Без них неможливе наше життя. Саме мова, рідне слово зігривають нас
ласкою і теплотою, веселять жартом, розповідають казки, відкривають
перед нами сторінки цікавих книг.*

До уваги вчителів !

Зошит слугує для роботи на компетентнісно орієнтованих уроках мовлення або факультативних заняттях із української мови. Завдання, які запропоновано, уможливають навчання дітей розуміти і будувати висловлювання різних видів: розповідь, опис, міркування. А також сприяють збагаченню словникового запасу третьокласників словами різних тематичних груп, виражальними засобами мови. Найактуальніше представлено найпростіший жанр висловлювання – розповідь.

Учням запропоновано колективно побудувати розповідь або казку за серією малюнків, опорними словосполученнями. Оволодіння різними за складністю типами мовлення урівноважується допомогою вчителя, ступенем самостійності і творчості учнів.

Усні висловлювання на початковому етапі оволодіння процесом творення тексту є основою формування навичок письмового мовлення. Розвиток цих форм монологічного мовлення перебувають у постійному взаємозв'язку. Ефективність такого підходу досягається тематичною близькістю усних і письмових вправ.

Казковий герой Мудра Сова допоможе створити на уроці ігрову атмосферу, а умовні позначення — швидко орієнтують у способі виконання завдань.

Умовні позначення:

— прочитай

— поміркуй

— розкажи

— запиши

— попрацюй із словником

Урок 1.

СПОГАДИ ПРО ЛІТО

1. Розгляньте малюнок. Що ви на ньому бачите? А що ще, крім цього? Де це відбувається? Коли це могло відбуватися? Про що могли говорити діти? Як може називатись ця картина? Що ви тут бачите такого, що дозволяє вам так говорити?

2. Прочитайте уривок із оповідання Є. Гуцало про знайому вам дівчинку Саййору, яка приїхала на літні канікули до бабусі із Узбекистану.

— Подивись! — шепотіла Саййора, зіщуливши плечі.

Там, де сріблилась рибка у траві, стояло знайоме лисенятко. Передню лапу задерло, наче вагалось ступити вперед, а мордочка ж була така хитра, така довірлива! Обоє вушок стриміли, ловлячи найменшу небезпеку. Над лисенятком видзвонювала бджола, а воно хоч би що — розумними оченятами дивилось і наче усміхалось.

— Не бійся, — мовив ти якомога тихіше, щоб не сполохати руденького веселоокого пройдисвіта.

— Він прийшов до нас у гості. Це молоденький лис.

— Лис прийшов у гості?

— Авжеж. Це мій знайомий лис, він дуже любить рибу.

— І ти часто ловиш для нього рибу?

— Думаєш, чого ми сюди прийшли? Щоб ти, Саййоро, теж познайомилась з лисом.

— А він не боїться іти до рук?

— Авжеж, боїться. Адже він дикий, любить **волю**.

— Який він славний! — захоплено вигукнула. Так і хочеться погладити долонею.

— Не можна привчати до людської ласки, бо тоді звір стає ручним і може загинути серед хижаків.

— Чому ж лис остерігається брати рибу?

— Постривай, зараз візьме.

3. Віднайдіть текст-опис. Віднайдіть діалог. Пригадайте, що називаємо діалогом?

Пригадай!

- Діалог – це *розмова між двома або кількома особами*.
- В діалозі найчастіше зустрічаються такі типи речень за метоютою висловлювання, як *питальні і розповідні*.
- Слова кожної особи, яка бере участь у розмові, називаються *репліками*.
- Кожна репліка діалогу, зазвичай, починається з *нового рядка*.
- Перед реплікою ставиться *тире*.
- Розмову кондуктора і пасажера, покупця і продавця можна назвати *діалогом*.

4. У тлумачному словничку на сторінці 56 прочитайте значення слів **волелюбний, вольовий**. Усно складіть декілька речень із цими словами.

5. Складіть і запишіть розповідь «Що мені найбільше запам'яталось у дні літніх канікул». Користуйтеся підказкою Мудрої Сови.

Підказка:

- Де ти побував улітку?
- Чим займався протягом відпочинку?
- Що тобі найбільше сподобалося?
- Які враження залишилися після літа?

А також, Мудра Сова принесла у мішку слова та словосполучення, які ви можете використати при написанні розповіді. Прочитайте їх.

побувати на морі
їздити у табір відпочинку
провести літо в селі
ходити в туристичний похід
відпочивати на березі річки
плавати в морі
купатися в річці
ходити в гори, в ліс
кататися на велосипеді, човні, катері
збирати ягоди, гриби, овочі
загорати, бігати, гратися
ловити рибу
допомагати старшим
гарно загоріти
добре відпочити
набратися сил
загартуватися

Пам'ятай! У розповіді має бути зачин, основна частина і кінцівка.

Що мені найбільше запам'яталось у дні літніх канікул

A large area of handwriting practice paper. It consists of a grid of horizontal lines and diagonal lines. The diagonal lines are slanted upwards from left to right, creating a series of parallel columns. This layout is typical for teaching letter formation and alignment in handwriting.

6. Перевір написане. Виправ помилки, якщо вони є.

Урок 2.

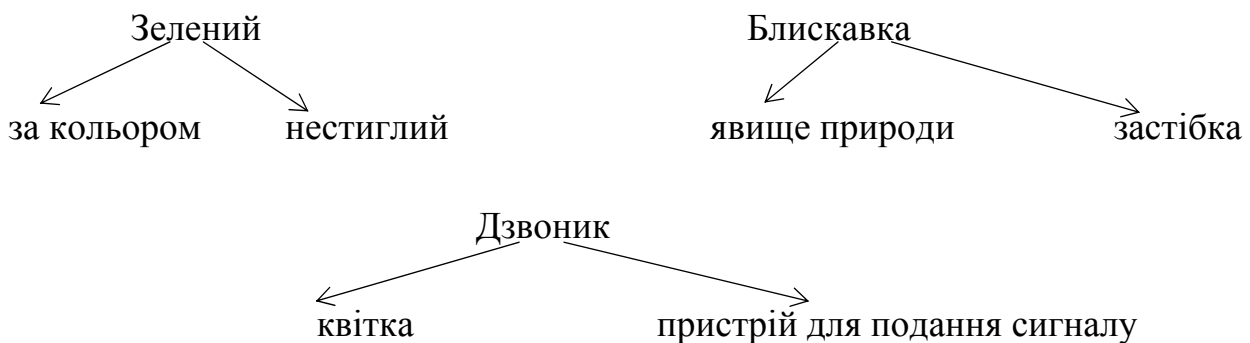
ДЕ НЕ ГЛЯНЬ – КОЛОСКИ

Слово. Значення слова

1. Прочитай і запам'ятай. Перекажи текст по пам'яті.

- Кожне слово має **лексичне значення**, тобто щось означає. Розуміти значення слова означає уявляти те, що ним називається.
- Словом називають предмети, явища, ознаки, дії, кількість, почуття та інше. *Книга, вітер, блакитний, танцювати, десять, весело.*
- Іноді для того, щоб дати назву предметові, використовують кілька слів. Такі назви є **складними**. *М'який знак* (буква), *Сіверський Донець* (річка), *петрові батоги* (рослина).
- Слова можуть мати одне й кілька значень. Слово, яке має одне значення, — **однозначне**. *Кім, трава, годинник, Київ, сім* — однозначні слова.
- Слово, яке має два або більше значень, — **багатозначне**.

- Слова можуть уживатися в прямому й переносному значенні.

Пряме значення	Переносне значення
<i>Золота монета</i> (монета із золота)	<i>Золоте сонце</i> (сонце кольору золота)
<i>Кіт дрімає на сонечку</i> (кіт спить)	<i>Взимку ліс дрімає</i> (ліс нерухомий)

Якщо різні предмети, що називаються однаково, мають якусь спільну рису чи ознаку, то слово, яке їх називає, — **багатозначне**.

2. Прочитай. Придумай заголовок до тексту.

Ми з татком у степу. Сонця немає. Тільки небо ледь жевріє на сході. Вітерець і не шелесне. А неозорій лан пшениці видзвонює великими тугими колосками.

Як глянув я на комбайна, то й очам своїм не повірив. Ну точно корабель, тільки не морський, а степовий. І навіть капітанський місточок є. Це там, де татові сидіти, коли він комбайн веде.

Зійшли ми з татком на місток, а тут і штурвал, як на кораблі. Дух мені перехопило. Схопився я обома руками за штурвал і ну повертати туди й сюди. А піді мною жовті хвилі лану.

*Тато щось увімкнув, натиснув, і велетенська машина ожила, загула, зацокотіла, замахала крильми і пішла по **неозорому** пшеничному ланові.*

*Що в цій машині всередині робиться, не знаю, а тільки бачу, пшениця покірно лягає під ножі, а з **бункера** сиплеться чисте зерно в кузов грузовика, який іде поруч. Та ще й як сиплеться! Наче могутня річка тече.*

(За Д. Ткачем)

3. Розглянь малюнок. Як ви думаєте, що відчуває хлопчик? Прочитай, підказку Мудрої Сови. Поясни, чому вона так вважає.

Він відчуває

- красу природи
- тепло колосків
- подих вітру

4. У тлумачному словничку на сторінці 56 прочитайте значення слів **неозорий, бункер**. Усно складіть декілька речень із цими словами.

5. Напишіть переказ перших двох абзаців оповідання. Використовуйте опорні словосполучення.

План	Опорні словосполучення
1. Лан видзвонює тугими колосками.	<i>Ледь жевріє на сході; не шелесне; Неозорий лан пшениці.</i>
2. Комбайн – корабель, тільки не морський, а степовий.	<i>Капітанський місточок.</i>

Blank writing area with horizontal and diagonal lines for student response.

6. Прочитайте прислів'я. Як ви їх розумієте?

Хліб – усьому голова. Хто про землю дбає, тому вона повертає.

7. Прочитай слова. Пояснить їхнє значення. Що у них спільного?

Хлібопекарня, хлібо завод, хліборізка, нахлібник, хлібниця.

8. Утвори та запиши нові слова від слова *голова*.

Blank writing area with horizontal and diagonal lines for student response.